

POLITIET

SAMORDNINGSORGANET

ÅRSRAPPORT 2013

INNHold

1. Sammendrag	6
2. Samordningsorganets sammensetning	7
3. Sekretariatets sammensetning	7
4. Budsjett	7
5. Samordningsorganets strategiske beslutningsgrunnlag og innspill til politikkutforming	8
6. Arbeidsform	9
7. Kriminalitetstyper og nettverk	9
8. Prosjekter	11
8.1 Oslo politidistrikt – vestafrikanske kriminelle nettverk	11
8.2 Oslo politidistrikt – kriminelle gjenger	13
8.3 GRENSSELØS – mobil vinningskriminalitet og polske nettverk	14
8.4 Troms politidistrikt – 1 % MC-klubb	16
8.5 Kripas – litauiske kriminelle grupper og nettverk	18
8.6 Agder politidistrikt – økonomisk kriminalitet	21
8.7 Narkotikaaksjoner i 2013	23
9. Instruks av 1. mai 2013 for Samordningsorganet	25

INNLEDNING

Samordningsorganet ble opprettet 1. juni 2010 for å styrke innsatsen mot alvorlig og organisert kriminalitet på nasjonalt nivå. Formålet er, ifølge instruks av 1. mai 2013, å bidra til en styrking av politiets innsats mot alvorlig kriminalitet, ikke minst kriminalitet av organisert og grenseoverskridende karakter.

I 2012 hadde Samordningsorganet særlig fokus på bekjempelse av narkotikakriminalitet, kriminelle MC-gjenger og mobil vinningskriminalitet. I 2013 har organet hatt særlig fokus på bekjempelse av kriminelle gjenger, herunder kriminelle MC-gjenger, narkotikakriminalitet og kriminelle litauiske nettverk. Pengesporetterforskning og inndragning har hatt stor oppmerksomhet, og vil i tillegg til videreutvikling av samarbeidet med andre kontrolltater og næringslivet, ha stor oppmerksomhet fra Samordningsorganet i 2014.

Samordningsorganet – årsrapport 2013 er den åttende årsrapporten fra Samordningsorganet. Formålet med denne rapporten er å gi et innblikk i avsluttende prosjekter som har mottatt støtte fra organet i 2013. Enkelte pågående prosjekter er, i samråd med de aktuelle distriktene og særorganene, tatt med i årsrapporten for å gi mer utfyllende innblikk over spennet i tildelingene av ressursmessig støtte.

Rapporten inneholder også informasjon fra samlede narkotikaaksjoner som også har mottatt støtte fra organet. Narkotikaaksjonene er gjennomført av politidistriktene med bistand fra Oslo politidistrikt.

Rapporten er basert på innrapporteringer fra politidistrikter og særorganer som har mottatt støtte fra Samordningsorganet.

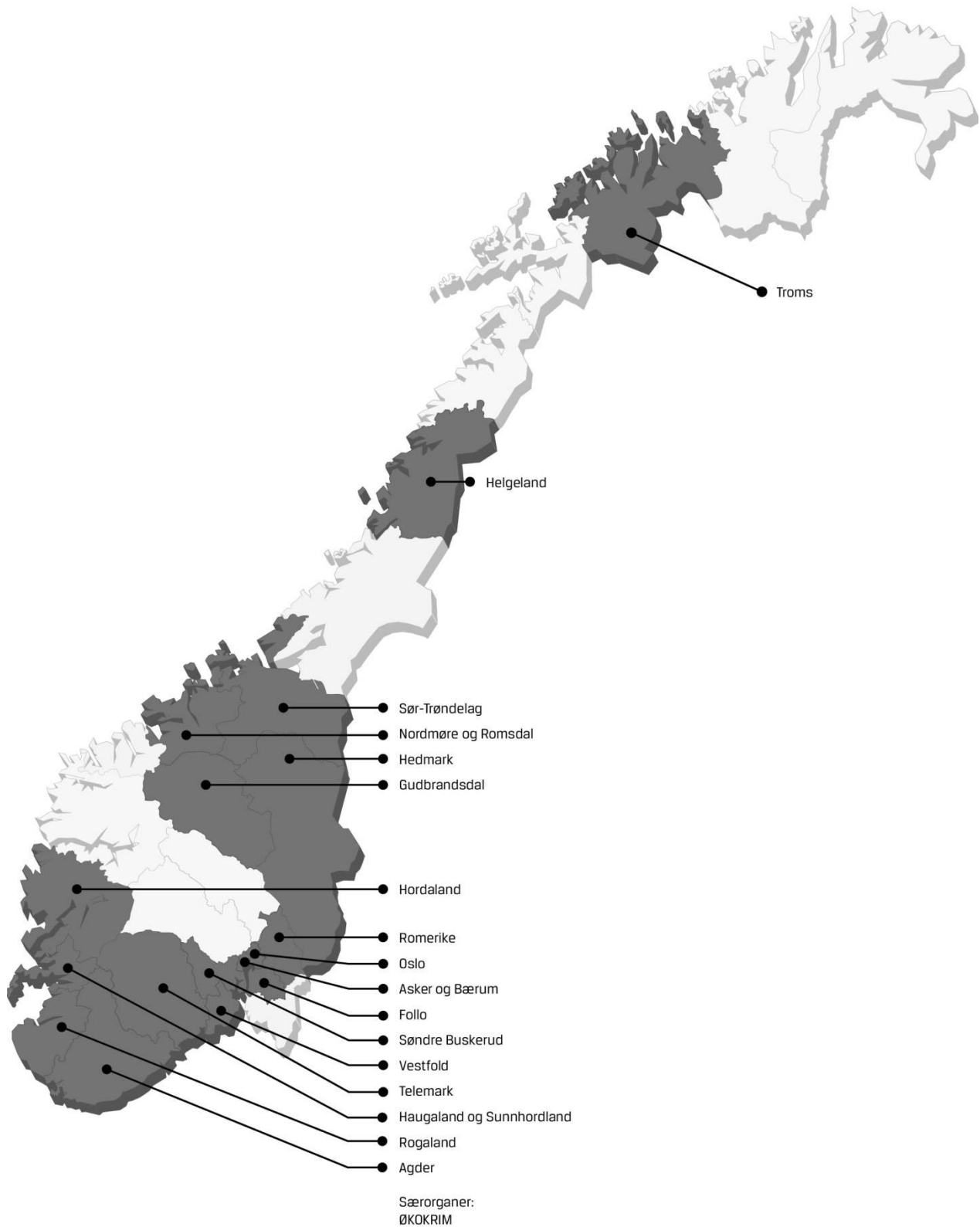
Politidirektoratet, april 2014

Vidar Refvik
leder for Samordningsorganet

POLITIDISTRIKTER SOM HAR MOTTATT STØTTE I 2013

(inkluderer midler fra prosjekt Litas, se kapittel 8)

1. SAMMENDRAG

Samordningsorganet har i 2013 hatt særlig fokus på bekjempelse av kriminelle gjenger, herunder kriminelle MC-gjenger, narkotikakriminalitet og kriminelle litauiske nettverk.

Organet har behandlet 21 prosjektsøknader, hvorav 17 ble innvilget. Tre av disse søknadene var tilleggsøknader.

I 2013 har samtlige politidistrikter, Kripos, Økokrim og Politiets utlendingsenhet vært involvert i prosjekter som er støttet av Samordningsorganet, mens dette tallet i 2012 kun var 22 (i tillegg til Kripos og Økokrim).

Det er oppnådd gode resultater både innen etterforskningssporet, forvaltningssporet og kriminalitetsforebygging. Flere distrikter har rapportert om domfellelser for alvorlig kriminalitet, blant annet ble straffelovens § 60 a benyttet i en dom mot medlemmer i Hells Angels Norge. Åtte medlemmer ble dømt til fengsel i til sammen 44 år samt inndragning for grov narkotikakriminalitet.

Flere distrikter og særorganer har rapportert om beslag og inndragning av betydelige verdier. Våpenbeslag er gjort i en rekke saker.

Også i år har samhandling nasjonalt og internasjonalt gitt gode resultater i prosjektene. De mest vellykkede prosjektene har hatt stort fokus på distriktsvis samarbeid og med interne og eksterne aktører.

Samarbeidet med andre kontrolltater og private aktører har gitt gode resultater og har hatt en kriminalitetsdempende effekt. Organets oppfatning er at tverretatlig og tverrfaglig samarbeid har stort potensial og vil være viktig i bekjempelsen av organisert kriminalitet.

Enkelte politidistrikter har inngått tettere, formalisert regionsamarbeid, blant annet i prosjekter mot menneskehandel, kriminelle MC-gjenger og mobil vinningskriminalitet. De gode resultatene er oppnådd som følge av felles strategi og bedre utnyttelse av ressursene. Samordningsorganet mener at samarbeid og effektiv utnyttelse av ressursene er blant de viktigste suksesskriteriene for bekjempelse av den typen kriminalitet som ligger innenfor organets mandat.

Kripos har koordinert innsatsen i et prosjekt rettet mot litauiske kriminelle nettverk, og har fordelt midler til ekstraordinær innsats i de mest aktuelle distriktene. Distriktene har rapportert om gode erfaringer og gode resultater med denne strukturen.

I flere prosjekter har norsk politi og påtalemyndighet samarbeidet tett med utenlandske myndigheter, noe som har gitt gode resultater innen etterforskningssporet.

Nærmere beskrivelse av prosjektene og resultatene gis i kapittel 8.

2. SAMORDNINGSORGANETS SAMMENSETNING

Samordningsorganet har i 2013 bestått av

- ✓ assisterende politidirektør Vidar Refvik (leder)
- ✓ assisterende riksadvokat Knut Erik Sæther
- ✓ sjefen for Kripos, Ketil Haukaas
- ✓ politimesteren i Oslo, Hans Sverre Sjøvold

3. SEKRETARIATETS SAMMENSETNING

Sekretariatet, som er lagt til Kripos, ledes av avdelingslederen ved Taktisk etterforskningsavdeling, og består av personer fra ulike fagmiljøer ved avdelingen.

4. BUDSJETT

Samordningsorganet har i 2013 disponert et budsjett på 29,5 millioner kroner, hvorav 18 millioner kroner ble tildelt i februar, og 11,5 millioner kroner ble gitt som en ekstratildeling i april.

Organet har tildelt 28 250 655 kroner i ressursmessig støtte for å styrke politiets innsats mot alvorlig kriminalitet, særlig kriminalitet av organisert og grenseoverskridende karakter. Tildelingene fordeler seg fra 300 000 kroner til tre millioner kroner.

De tildelte midlene inkluderer også støtte til lokale narkotikaaksjoner i 2013, se kapittel 8.7.

Følgende politidistrikter og særorganer har mottatt økonomisk støtte i 2013:

- Agder
- Asker og Bærum
- Follo
- Gudbrandsdal
- Haugaland og Sunnhordland
- Hedmark
- Hordaland
- Kripos
(fordelt midler til politidistrikter,
jf. pkt. (8.5))
- Oslo
- Nordmøre og Romsdal
- Rogaland
- Romerike
- Søndre Buskerud
- Troms
- Økokrim

5. SAMORDNINGSORGANETS STRATEGISKE BESLUTNINGSGRUNNLAG OG INNSPILL TIL POLITIKKUTFORMING

Samordningsorganet baserer sine beslutninger i stor grad på nasjonale, strategiske analyser og nasjonale styringsdokumenter. Dette skal bidra til en mer helhetlig og strategisk kriminalitetsbekjempelse, og styrker politiets samlede innsats mot alvorlig, organisert, distrikts- og grenseoverskridende kriminalitet.

Hovedtendensene innen den organiserte kriminaliteten i Norge er fortsatt preget av økt kompleksitet, internasjonalisering og økt bruk av teknologi. Den organiserte kriminaliteten i Norge påvirkes av en rekke generelle faktorer som går på tvers av kriminalitetsområder.

Samordningsorganet har som mandat å komme med innspill til politikkutforming, for eksempel i form av erfaringer og analyser som kan gi politikerne et bedre beslutningsgrunnlag, ikke minst til bruk i vurderinger av forslag til regelendringer som kan styrke bekjempelsen av organisert og annen alvorlig kriminalitet.

Organet vil i denne årsrapporten særlig peke på behovet for innføringen av en ny skjult etterforskningsmetode, såkalt dataavlesning. Med dataavlesning forstås å skaffe seg tilgang til opplysninger i et elektronisk datasystem ved hjelp av dataprogrammer eller på annen måte. Om enkelthetene vises det til NOU 2009: 15 s. 235 flg.

Samordningsorganet vil særlig understreke faren for at økt bruk av kryptering i kriminelle miljøer gjør kommunikasjonskontroll som etterforskningsmetode mindre effektiv. Det samme gjelder skjult ransaking og beslag. Denne utfordringen kan møtes mer effektivt dersom politiet ved dataavlesning kan skaffe seg krypteringsnøkkelen, eventuelt passord.

Samordningsorganet har i 2013 hatt oppmerksomhet rettet mot erfaringer med praktiseringen av straffeprosessloven § 242a (*utvidet adgang til å nekte dokumentinnsyn*) og straffeloven § 60a (*organisert kriminalitet*), men bestemmelsene har ikke virket lenge nok til å kunne gi grunnlag for synspunkter på om lovendringene realiserer lovgivernes forventninger. Organet vil komme tilbake til spørsmålet i årsrapporten for 2014.

Organet har i 2013 konstatert at det knytter seg betydelige utfordringer til såkalt arbeidsmarkeds kriminalitet. Temaet vil bli gitt stor oppmerksomhet i 2014, og man tar sikte på, i samråd med andre kontrolltater og næringslivet, å kunne legge frem en situasjonsbeskrivelse av arbeidsmarkeds kriminalitet i 2014 som kan gi grunnlag for utforming av tiltak fra myndighetenes side. Kripos er bedt om å lede dette arbeidet, og samarbeider tett med Økokrim, Politiets utlendingsenhet, Tollvesenet, skatteetaten, Arbeidstilsynet, NAV, Mattilsynet, Utlendingsdirektoratet, Kriminalomsorgen og næringslivet.

Tett samarbeid med andre kontrolltater har gitt gode resultater i 2013, men Samordningsorganet har også konstatert at det er behov for å se nærmere på regelverket for å utnytte potensialet. Dette gjelder særlig samarbeidet mellom politiet, skatteetaten, NAV og tollvesenet. Samordningsorganet vil gi dette temaet stor oppmerksomhet i 2014, og vil se nærmere på behov for tiltak.

6. ARBEIDSFORM

Samordningsorganet har hatt ni møter i 2013, og har hovedsakelig behandlet søknader om økonomisk støtte fra politidistrikter og særorganer. I tillegg har organet hatt ett erfaringsmøte med ledelsen i politidistriktene, særorganene, statsadvokatembetene, Politidirektoratet og Riksadvokaten.

Sekretariatet har forberedt, tilrettelagt og fulgt opp saker som er behandlet i organet. Års- og sluttrapporter fra prosjektene sendes organet for videre behandling.

I 2013 har Kripos, Økokrim og Oslo politidistrikt bistått i flere prosjekter, og tilbakemeldinger fra politidistriktene tyder på at bistanden har hatt vesentlig betydning.

Samordningsorganet har invitert ledere fra kontrolletatene og næringslivet til et møte for å drøfte hvordan samarbeidet kan forbedres.¹ Dette vil bli fulgt opp ved nytt møte ultimo 2014.

7. KRIMINALITETSTYPER OG NETTVERK

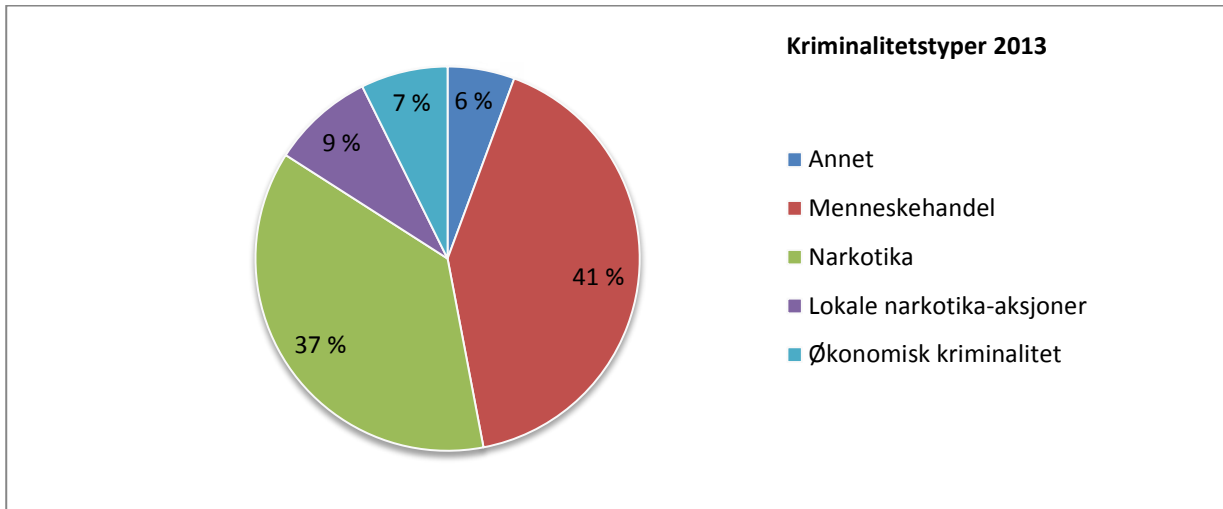
Samordningsorganet har behandlet 21 prosjektsøknader i 2013, hvorav 17 søknader ble innvilget. Tre av disse søknadene var tilleggsøknader.

Prosjektene har hovedsakelig vært rettet mot kriminalitetstyper og problemområder som er omhandlet i overordnede styringsdokumenter, eller som har representert en ny og alvorlig utfordring.

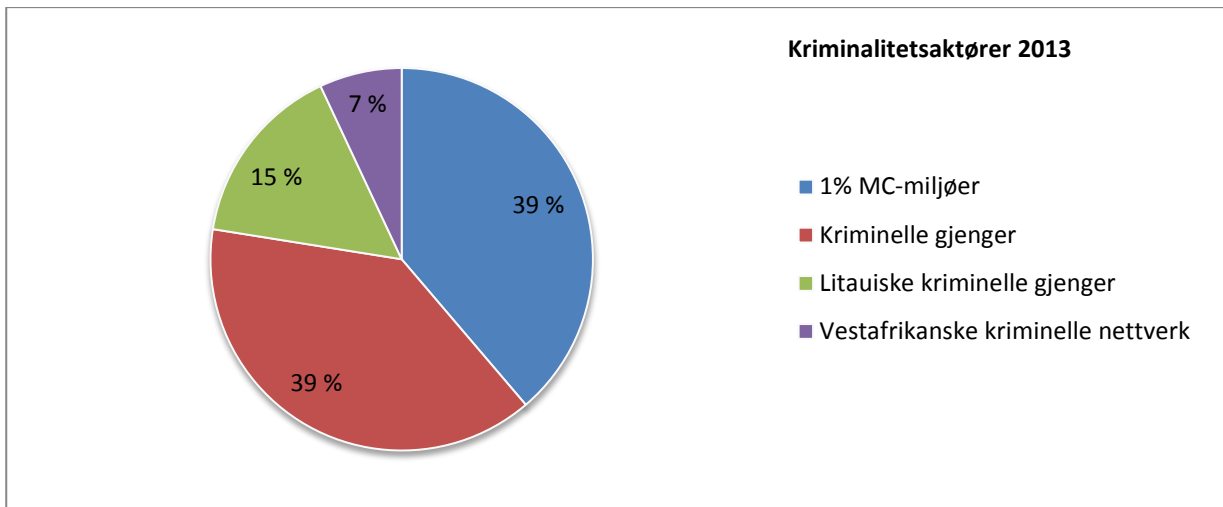
Samordningsorganet har lagt vekt på både kriminalitetsforebyggende og etterforskningsmessige tiltak ved tildeling av økonomisk støtte. Enkelte prosjekter har hatt hovedfokus på etterforskning og irettføring av kriminelle nettverk, mens andre prosjekter har hatt større fokus på tiltak utenfor straffesakssporet, blant annet forebygging og samhandling med andre kontrolltater og andre aktører.

¹ Samordningsorganet holdt et møte med kontrolltater og næringsliv 28. januar 2013 på Kripos.

Figur 1 nedenfor viser prosentvis fordeling av støtte totalt, mens **figur 2** viser prosentvis støtte til prosjekter rettet mot prioriterte kriminelle nettverk og gjenger.

Figur 1: Prosentvis støtte til prosjekter rettet mot både kriminalitetstyper og kriminelle nettverk og gjenger

Figur 2: Prosentvis støtte til prosjekter rettet mot kriminelle nettverk og gjenger

Figuren viser ikke hvilken kriminell aktivitet som begås av gjengene og nettverkene, da den kun viser prosentvis tildeling av støtte. Prosjektene er nærmere beskrevet i kapittel 8.

8. PROSJEKTER

Dette kapitlet, som er basert på rapportering fra prosjektene, tar for seg både de avsluttede prosjektene og enkelte pågående prosjekter. Kapitlet omhandler prosjektenes målsetting, resultater og erfaringer vedrørende vestafrikanske kriminelle nettverk, kriminelle gjenger, mobil vinningskriminalitet, kriminelle MC-gjenger, litauiske kriminelle nettverk og økonomisk kriminalitet.

Distriktene har rapportert om gode resultater, blant annet innen straffesaks- og forvaltningssporet samt iverksatte tiltak utenfor straffesakssporet. Flere prosjekter har også lagt vekt på pengesporetterforskning og inndragning av utbytte.

I tillegg omtales også de samordnede narkotikaaksjonene som organet har støttet økonomisk i 2013.

8.1 OSLO POLITIDISTRIKT – VESTAFRIKANSKE KRIMINELLE NETTVERK

Oslo politidistrikts prosjekt rettet mot vestafrikanske kriminelle nettverk har vært et toårig prosjekt der prioriteringene har vært fundert i strategisk analyse. Kriminalitet begått av åpenbart grunnløse asylsøkere har vært en del av prosjektets utfordring, og problemstillinger knyttet til kontroll med *krimigrasjon*² har stått sentralt.

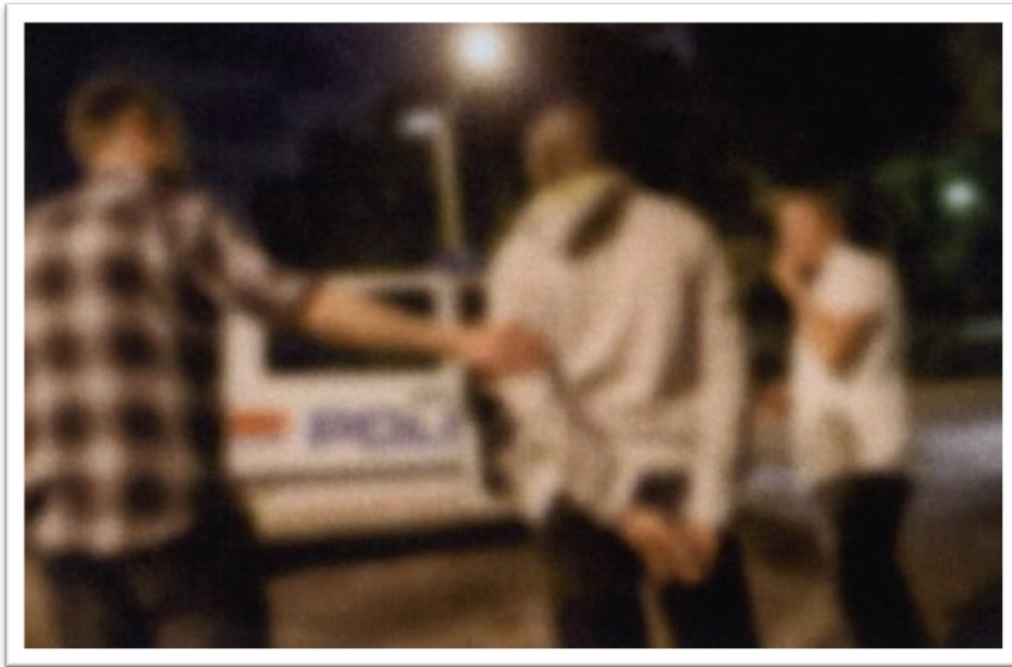
Hovedmålet for prosjektet har vært å avsløre, etterforske og forebygge kriminalitet begått av vestafrikanske kriminelle nettverk, både miljøer og enkeltpersoner. Hvordan og i hvilken grad blir målgruppen påvirket av politiets ulike aktiviteter og tiltak? Fokuset har vært spesielt rettet mot nettverk som driver multikriminell virksomhet, blant annet narkotika, menneskehandel, dokumentforfalskning og bedrageri.

Prosjektet har generert en rekke straffesaker med til sammen 613 pågripelser og mange beslag. Det er totalt beslaglagt 43 kilo narkotika og 1 246 415 kroner i prosjektet. Dette inkluderer blant annet 15 kg kokain, 7 kg heroin og cirka 20 kg marihuana og hasj.

I tillegg til pågripelser og beslag har prosjektet også aktivt benyttet tiltak i forvaltningssporet, og de har blant annet utført en rekke ut- og bortvisninger etter utlendingsloven. Totalt ble det i 2013³ uttransportert 940 vestafrikanske personer, blant dem 629 nigerianere.

² Særegen grenseflate mellom immigrasjon og kriminalitet, utenrikspolitikk og strafferett.

³ Per uke 48.

Foto: Aftenposten

Prosjektet har ikke avdekket saker som omfatter menneskehandel. Det er imidlertid avdekket nære forbindelser mellom prostitusjonsmiljøet og narkotikakriminalitet. I initialfasen av prosjektet var målet å oppnå en mest mulig varig endring for å redusere vestafrikanske nettverks narkotikainnførsel til Norge. Prosjektet mener innsatsen har påvirket målgruppens kriminelle aktiviteter på flere nivå. Erfaring viser imidlertid at aktivitet og modus forflyttes og tilpasses politiets innsats. Dersom politiets innsats opphører på visse områder, stiger kriminaliteten raskt tilbake til normalt nivå. Dette viser hvor viktig det er å bevare fokus og kontinuitet i politiets arbeid.

Prosjektet har, i større grad enn det politiet har tradisjon for, fokusert på samarbeid og samhandling med eksterne aktører. Prosjektet mener dette har vært avgjørende for resultatet.

Tett samarbeid med Studentsamskipnaden og ulike eiendomsselskap har vært viktig for å få kontroll over arnesteder for salg, mottak og depot av narkotika.

Samarbeidet med Oslo kommune, spesielt brann- og redningsetaten, plan- og bygningsetaten, kemnerkontoret og næringsetaten, har vært viktig for å hindre økt kriminell virksomhet. Dette har resultert i blant annet nedleggelse av serveringssteder, pålegg om ombygging og ileggelse av gebyr for ureglementerte leilighetskomplekser.

I tillegg har det tette og nære samarbeidet med afrikanske organisasjoner vært viktig for å hindre stigmatisering, øke informasjonsutvekslingen og skape forståelse for politiets fokus og innsats i prosjektet.

8.2 OSLO POLITIDISTRIKT – KRIMINELLE GJENGER

Bekjempelse av organisert kriminalitet knyttet til gjengmiljøene i Norge er et prioritert satsningsområde for politiet. I 2012–2013 ble forebygging og bekjempelse av kriminelle gjengstrukturer et prioritert satsningsområde for politiet i Oslo. På bakgrunn av flere store narkotikainnførsler som ble knyttet til gjengmiljøet i det sentrale østlandsområdet, startet politiet i Oslo i 2013 et etterforskningsprosjekt rettet mot miljøet.

Prosjektet hadde flere målsettinger, blant annet å:

- fange opp store narkotikainnførsler organisert av personer knyttet til gjengmiljøet i Oslo
- fange opp eller avverge konflikter i gjengmiljøet
- pågripe personer knyttet til gjengmiljøet for kriminalitet som er avdekket gjennom etterforskningen

I denne årsrapporten fokuseres det på resultatene som er oppnådd gjennom en vellykket etterforskning av narkotikakriminalitet knyttet til gjengmiljøet i Oslo-området.

Prosjektet har gitt gode resultater, og i september foretok politiet en rekke pågripelser samtidig som det ble beslaglagt en større mengde narkotika i et garasjeanlegg på Skøyen i Oslo. Beslagene omfattet over 60 kilo amfetamin, ca. 10 kilo kokain, ca. 9 kilo tabletter, ca. 100 kilo hasjissj, 30 kilo marihuana, fire skytevåpen, to elektrosjokkvåpen og en betydelig pengesum. Flere beslaglagte verdier vil trolig bli inndratt.

Foto: Politiet

Prosjektet har synliggjort hvor komplekst det er å etterforske organiserte kriminelle miljøer, og nasjonal og internasjonal samhandling har vært blant de viktigste suksessfaktorene i saken. Politiet i Oslo har hatt tett samarbeid med flere politidistrikter, Kripos og utenlandske politimyndigheter.

Gjennom prosjektet mener politiet at en betydelig innførselsåre for narkotika til Norge er stanset. Sentrale aktører vil være satt ut av spill i flere år, og dette vil trolig føre til større treghet i narkotikainnførselen til Norge i lang tid fremover.

8.3 GRENSELØS – MOBIL VINNINGSKRIMINALITET OG POLSKE NETTVERK

Grenseløs (et samarbeid mellom politidistriktene Vestfold, Telemark, Søndre Buskerud og Asker og Bærum) gikk i 2011 sammen med politidistriktene Agder og Østfold om et felles etterforskningsprosjekt for å avdekke mobil vinningskriminalitet knyttet til tyveri av båtmotorer.

Man hadde registrert en vesentlig økning i antallet båtmotortyverier i de aktuelle politidistriktene. Kriminalitetsanalyser avdekket flere fellesnevner som tilsa at man kunne stå overfor et konkret kriminelt nettverk fra et bestemt område i Polen.

Noen av kjennetegnene analysen påviste, var at tyveriene i stor grad fant sted om natten og på vinterstid mens båtene stod i opplag. Tyvene stjal de mest verdifulle motorene, fra 80 HK og oppover, og relativt mange motorer ble stjålet under hvert tyveriraid. Tyvegodsset ble raskt transportert ut av Norge til midlertidige depoter, blant annet i Sverige.

Prosjektets hovedmål var naturlig nok å få redusert antallet båttyverier i regionen. I tillegg ønsket man å oppnå økt samarbeid mellom norske og polske politimyndigheter, og man ønsket å forfølge kriminaliteten frem til helerledd og bakmenn i utlandet.

Prosjektet har på en god måte vist hvordan flere politidistrikter kan samarbeide koordinert, ved blant annet å fordele ulike oppgaver og funksjoner mellom distriktene. I denne saken har eksempelvis Agder politidistrikt og Asker og Bærum politidistrikt foretatt saksanalysene, mens Østfold politidistrikt har bidratt med spaning knyttet til grensepasseringer.

Prosjektet har i løpet av perioden pågrepet og straffeforfulgt flere sentrale personer både i Norge og Polen. Sentrale deltakere i det kriminelle nettverket er dømt for nærmere 40 forhold. Ved en koordinert aksjon i Polen i januar 2013 ble syv deltakere i nettverket pågrepet, og det ble beslaglagt 25 båtmotorer som var stjålet i Vestfold i løpet av høsten 2012.

Foto: Politiet

Det er registrert en nedgang på cirka 75 % i denne typen straffbare forhold etter prosjektperioden. Tallene er imidlertid noe usikre grunnet begrensninger i politiets straffesakssystem. Blant annet kan noe mangelfulle kategoriseringer ha innvirket på statistikkgrunnlaget.

Prosjektet har resultert i et godt samarbeid mellom polske og norske politimyndigheter; et samarbeid som de involverte distriktene allerede har benyttet seg av i andre saker. For å sikre nødvendig prioritet anbefaler prosjektet at norsk politi ved fremtidige saker inngår direkte samarbeid med nasjonalpolitiets regionskontorer i Polen. Prosjektet har også erfart straffeprosessuelle ulikheter mellom Polen og Norge. I Polen skiller man mellom etterforskning og metodebruk utført i en operativ fase i politiet, og den etterfølgende påtalestyrte etterforskningen. Bevis fra Polen, slik som kommunikasjonskontroll og spaning innhentet i den operative fasen, kan ikke brukes som bevis i hovedforhandling, verken ved en norsk eller polsk domstol.

Ved iretteføring i Polen har prosjektet også erfart at det legges mindre vekt på analyser og presentasjoner av beviskjeder satt i sammenheng. Dette har blitt mer og mer vanlig i norsk rett ved bruk av eksempelvis hjelpedokumenter utarbeidet av hovedetterforskeren. Som følge av en generell lavere bevisvurdering av denne typen bevisføring i polske domstoler erfarte prosjektet at det i visse tilfeller var mest hensiktsmessig å iretteføre i Norge for å kunne ta ut mest mulig av potensialet som lå i etterforskningen.

Norge er ikke en del av den europeiske arrestordren som innebærer at EU-land internt fritt utleverer borgere. Her erfarte prosjektet utfordringer ved at Norge ikke får utlevert polske borgere for iretteføring. Dermed er bakmenn i et slikt nettverk i stor grad beskyttet ved at de kan sitte i hjemlandet og trekke i trådene derfra. En løsning på dette har vært å stimulere polsk politi til å gjennomføre etterforskning i Polen.

I etterkant av prosjektet er det vurdert hvorvidt man burde ha etablert en JIT⁴ for å optimalisere effekten av prosjektet. En JIT innebærer blant annet at man øker prioriteten på saken i de deltakende landene. Dette krever imidlertid at minst to EU-land er involvert. I dette tilfellet kunne eksempelvis Sverige, i tillegg til Polen, vært naturlig å involvere. Men en slik samarbeidsform krever også ytterligere administrering, noe som ble vurdert til å kunne gå ut over prosjektets totale fremdrift.

Prosjektet har også samarbeidet med det private næringslivet. Det ble inngått en avtale med Finans Norge om tillatelse til å la stjalne båtmotorer transporteres ut av landet og videre til Polen hvis dette var påkrevd for å lykkes i etterforskningen.

Følgende punkter kan ha overføringsverdi til lignende fremtidige prosjekter:

- finne kontaktpunkter på riktig nivå i Polen i innledningsfasen
- prioritere parallell etterforskning i både Norge og Polen
- vurdere involvering av polsk grensepoliti med tanke på spaningsbehov når aktørene ankommer Polen
- etablere et godt samarbeid mellom de norske samarbeidsdistriktene

⁴ Joint Investigation Team.

8.4 TROMS POLITIDISTRIKT – 1 % MC-GJENGER

De kriminelle MC-gjengene har ekspandert kraftig både nasjonalt og internasjonalt de siste årene, og er i dag spredt over store deler av Norge. Medlemmene representerer en reell utfordring for mange av politidistriktene på grunn av deres involvering i kriminalitet. I alt finnes det nå åtte Hells Angels-avdelinger, fire Bandidos-avdelinger, seks Outlaws-avdelinger og fem Coffin Cheaters-avdelinger i Norge. I tillegg er det i løpet av 2013 opprettet ti avdelinger av Devils Choice MC, en sterk støtteklubb til Hells Angels i Norge. Alle de store, internasjonale 1 % MC-gjengene (klubbene) i Norge har nå etablert *street crews*.

Konfliktnivået mellom ulike 1 % MC-gjenger har økt flere steder i Europa det siste året. Selv om det foreløpig er lite som tyder på tiltagende voldeligheter i Norge, anses ekspansjonen som urovekkende.

Innsatsen mot det kriminelle 1 % MC-miljøet har i første omgang vært rettet mot de kriminelle 1 % MC-gjengenes etablering av støttecrew og supportklubber. Disse utgjør en viktig del av eksistensgrunnlaget til MC-gjengene. I 2013 har satsningen vært spesielt rettet mot personer i det kriminelle 1 % MC-miljøet som er sentrale i rekrutteringen av nye medlemmer.

I tillegg til en forsterket satsning ved Kripos har det økte engasjementet involvert flere politidistrikter, blant annet fordi det kriminelle 1 % MC-miljøet er utbredt over store deler av Norge. Tiltakene er blitt iverksatt ut fra et nasjonalt perspektiv og med en lokal forankring. Tildeling av midler fra Samordningsorganet har i denne sammenheng vært viktig for å stimulere til lokale tiltak som ellers kanskje ikke ville blitt prioritert.

Foto: Politiet

Det påpekes videre i dommen at Hells Angels sin organisering er godt egnet for denne typen virksomhet. Leveransene omfattet minst 9,5 kg metamfetamin og minst 20 kg hasj.

Det er også gjort beslag av flere større pengebeløp under etterforskningen. Til sammen er det beslaglagt cirka 500 000 kroner. I tillegg er det beslaglagt flere skytevåpen, hvorav flere var stjålet og serienummeret var fjernet. Foruten inndragningen i hovedsaken er det også inndratt midler i andre tilknyttede saker, til sammen cirka 300 000 kroner.

I desember 2013 ble det i Hålogaland lagmannsrett avsagt dom mot åtte personer, som til sammen fikk 44 års fengsel og betydelig inndragning. I dommen beskrives et nettverk som har transportert narkotika fra Oslo til Nord-Norge, der alle har tilknytning til Hells Angels.

Hells Angels MC sin rolle som infrastruktur for medlemmers og støttemedlemmers kriminalitet beskrives dekkende i en dom av desember 2013. I dommen kom også straffelovens § 60 a til anvendelse. Den sier at dersom en straffbar handling begås som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, kan strafferammen økes. Med organisert kriminell gruppe menes en organisert gruppe på tre eller flere personer som har som et hovedformål å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, eller hvor en vesentlig del av virksomheten består i å begå slike handlinger.

Dette er første gang medlemmer fra Hells Angels MC Norge dømmes etter denne straffebestemmelsen.

«Lagmannsretten finner grunn til å legge vekt på de tiltaltes tilknytning til Hells Angels når det kommer til spørsmålet om organiseringen i den kriminelle gruppen. Person A-s rolle har vært omstridt under bevisførselen. Lagmannsretten trenger for sin del ikke ta stilling til A-s formelle rolle i klubben, ei heller finnes det noe behov for å utnevne A til leder eller president. Det er tilstrekkelig for lagmannsrettens vurdering å legge vekt på at A, slik han selv forklarte, kan oppfattes som lederskikkelse. Lagmannsretten legger til grunn som bevist ut over rimelig tvil at A har en slik autoritet og nyter slik respekt, at det er naturlig å tillegge han en sentral og ledende posisjon i klubben, hva enten denne posisjonen er formalisert eller ikke.

Person B har vært medlem i Hells Angels i mer enn ti år. Person C har siden saken startet avansert fra "prospect" til medlem og Person D har avansert fra "hangaround" til "prospect". [...] De tiltalte selv og vitnene X og Y, som begge er sentrale medlemmer i Hells Angels, har gitt en klar beskrivelse av en struktur med medlemmer i Hells Angels som en kjerne i klubben, og med "prospects" og "hangarounds" som aspirerer til medlemskap. Beskrivelsen som er gitt av status, arbeidsoppgaver og forpliktelser som påhviler "hangarounds" og "prospects" og de krav til opprykk og eventuelt medlemskap, viser etter lagmannsrettens mening en klar hierarkisk struktur.

Denne strukturen gjenfinnes i den organiserte kriminelle gruppen, og rollefordelingen innad i gruppen avspeiler, etter lagmannsrettens mening, rollefordelingen i Hells Angels for de tiltalte som har tilknytning til klubben.» [...] Lagmannsretten legger til grunn som bevist ut over rimelig tvil at A har hatt en ledende rolle i gruppen, i nært samarbeid med B som hadde det koordinerende ansvar i Nord Norge.»

[...] Lagmannsretten legger også vekt på, slik det er funnet bevist overfor, at klubblokalene til Hells Angels i Oslo og Tromsø har vært møtepunkt for gruppens deltakere. Selv om lokalene ikke ble disponert eksklusivt av gruppen som sådan, var de stilt til rådighet av de i gruppen som innad i Hells Angels hadde myndighet til det.»

Samarbeid mellom politi, andre kontrolltater og privat næringsliv har et stort potensial. Troms politidistrikt har blant annet fremhevet Kripos som en viktig premissleverandør for å utvikle samarbeidet med andre kontrollinstanser og det private næringsliv, men også for å samle kunnskap og kompetanse på dette området fra andre politidistrikter.

8.5 KRIPOS – LITAUISKE KRIMINELLE GRUPPER OG NETTVERK

Litauiske kriminelle nettverk representerer et nasjonalt og internasjonalt problem.

Kriminalitetsområdet anbefales prioritert i Kripos-rapporten *Den organiserte kriminaliteten i Norge – Trender og utviklingstrekk 2013–2014*.

I kriminalstatistikken er litauiske borgere høyt representert, og de har over tid vært blant topp tre når det gjelder den registrerte kriminaliteten utført av utenlandske borgere i Norge. Majoriteten av landets politidistrikter rapporterer at de har utfordringer knyttet til kriminalitet begått av litauere. Europol beskriver en tilsvarende tendens i store deler av Europa. Litauiske kriminelle nettverk utgjør en trussel i form av vinningskriminalitet, innførsel og omsetning av narkotika, menneskehandel og grov vold.

Et kjennetegn ved litauere som driver med organisert kriminalitet, er at de er svært mobile. De beveger seg over store avstander på kort tid, både på tvers av politidistrikter og landegrenser. For å lykkes er litauiske lovbrøttere avhengige av hjelp fra organisatorer og kriminelle fastpunkter⁵ som har kjennskap og tilknytning til Norge.

⁵ Med fastpunkt menes litauiske statsborgere bosatt i Norge som tilrettelegger for litauiske kriminelle nettverk.

Prosjektet har rettet fokus mot litauiske kriminelle nettverk, og politidistriktenes innsats har vært den viktigste ressursen for å lykkes i arbeidet. Kripas har foretatt nasjonale analyser, koordinert og bistått distriktene etter behov. I de tilfellene der det har vært hensiktsmessig, har Kripas bidratt økonomisk til distriktene, og politidistriktene Agder, Asker og Bærum, Helgeland, Hordaland, Rogaland, Sør-Trøndelag og Vestfold har mottatt økonomisk støtte.

Innsatsen skal bidra til at litauiske lovbrøyttere:

- finner det mindre attraktivt å velge Norge som sin kriminelle arena
- opplever høyere oppdagelsesrisiko
- opplever større konsekvenser av straffbar virksomhet

Litauiske kriminelle nettverk er aktive på flere kriminelle arenaer og er ofte multikriminelle. Innsatsen har vært rettet mot narkotika, organisert vinningskriminalitet, menneskehandel og vold.

Foto:Politiet

Hovedmålet har vært å svekke kapasiteten til litauiske kriminelle nettverk ved å identifisere og slå ut sentrale organisatorer og fastpunkter i Norge. I tillegg skal norsk politi, gjennom informasjonsdeling, bidra til at utenlandske myndigheter settes i stand til å iverksette tiltak mot sine bakmenn.

Narkotika- og dopingstatistikken viser svært høye beslagstall for amfetamin og metamfetamin i 2013, som var et toppår hvis man ser antall beslag og beslaglagt mengde i sammenheng. Det antas at fokuset mot litauiske kriminelle nettverk har bidratt til høye tall i statistikken.

I prosjektperioden er det brutto beslaglagt cirka 193 kg amfetamin og metamfetamin samt tre kg hasj som kan knyttes til litauiske kriminelle, hvorav cirka 72 kg er beslaglagt i utlandet. Det er beslaglagt cirka 1 690 000 norske kroner.

Tre uavhengige, litauiske kriminelle nettverk er blitt pågrepet for en rekke grove tyverier fra boliger over store deler av Sør-Norge. De stjal lett omsettelige varer som smykker og elektronikk. Nettverkene har beveget seg over store avstander på kort tid, og etterforskningene har krevd samarbeid mellom flere politidistrikter.

Foto: Politiet

Det har vært viktig å slå ned på denne typen kriminalitet, da den skaper utrygghet for de som rammes. I etterkant av pågrepelsene har kriminaliteten med denne modusen opphørt. Bekjempelsen av organisert kriminalitet som begås av litauiske lovbrøyttere, er utfordrende, og etterforskningsprosjektene har vist et stort behov for samhandling over distrikts- og landegrensene. Samarbeidet med svensk politi og tollvesen har vært særlig viktig i disse prosjektene.

Internasjonalt politisamarbeid er avgjørende for å lykkes i arbeidet mot litauiske kriminelle nettverk. Norsk politi har gjennom de siste årene utviklet et godt samarbeid med litauisk politi, både på strategisk og operativt nivå. I løpet av prosjektperioden er det også etablert et godt samarbeid med litauisk tollvesen, som vil bli videreført.

Prosjektet har utviklet et godt samarbeid med flere kontrolltater og næringsliv. Samarbeidet mellom politi, andre kontrollinstanser og privat næringsliv har imidlertid et stort potensial, og en effektiv bekjempelse av litauiske kriminelle nettverk i Norge kan bedres ytterligere gjennom utvikling av felles strategier og utnyttelse av ressurser som finnes utenfor politiet.

8.6 AGDER POLITIDISTRIKT – ØKONOMISK KRIMINALITET

I 2013 avdekket Skatt Sør flere mistenkelige pengetransaksjoner til konkrete personer og firmaer i Norge fra utlandet via sveitsiske banker. Innledende undersøkelser tilsa at pengene stammet fra forretningsvirksomhet i blant annet Peru. Mye tydet på at pengestrømmen inn til Norge dreide seg om hvitvasking av utbytte fra kriminelle handlinger. Det ble derfor etablert et tverretatlig samarbeid mellom blant annet Skatt Sør og politiet, hvor Agder politidistrikt påtok seg en koordinerende rolle.

Siden flere av de involverte personene i saken var tilknyttet USA, ble det rettet en forespørsel til FBI om hvorvidt de satt på informasjon som kunne kaste lys over saken. Svaret var at flere av de involverte var under etterforskning av FBI for blant annet ulovlig gamblingvirksomhet i California, og at denne virksomheten tilsynelatende ble styrt fra Peru. To av de norske aktørene skulle inneha lederroller i den aktuelle kriminelle virksomheten, en organisasjon med ca. 40 personer hvor nordmennene styrte driften.

I tillegg til Agder politidistrikt ble også Økokrim involvert i etterforskningsprosjektet. Målsetningen var å understøtte den amerikanske etterforskningen med bevis for å gi et grunnlag for tiltale i USA. Det ble besluttet å fremskaffe bevis mot norske aktører for eventuell tiltale mot disse i Norge.

Et ytterligere delmål var å lokalisere og sikre utbyttet fra de straffbare handlingene.

Foto: Politiet

Våren 2013 hadde FBI-etterforskningen pågått i to år, og de var i ferd med å gjennomføre en koordinert aksjon som involverte en rekke land. Norsk politi ble dermed, på kort varsel, deltakende i denne aksjonen, som fant sted 19. juni 2013.

I den norske delen av etterforskningen ble det under aksjonen i juni 2013 pågrepet tre personer. Den ene er begjært utlevert til USA for å bli stilt for retten i den amerikanske straffesaken. I Norge er det sikret verdier i form av hefte og beslag for mellom 45 og 50 millioner norske kroner.

Foto: Politiet

Etterforskningen avdekket svakheter i rapporteringsplikten til en konkret norsk bank vedrørende flere av de aktuelle banktransaksjonene fra Sveits til Norge. Prosjektet har innrapportert dette til Finanstilsynet, som følger opp saken.

Samtidig med aksjonen i juni ble det fulgt en offensiv mediestrategi for å øke den forebyggende effekten av prosjektet, spesielt knyttet til hvitvaskingsaspektet og risiko for oppdagelse av denne typen banktransaksjoner.

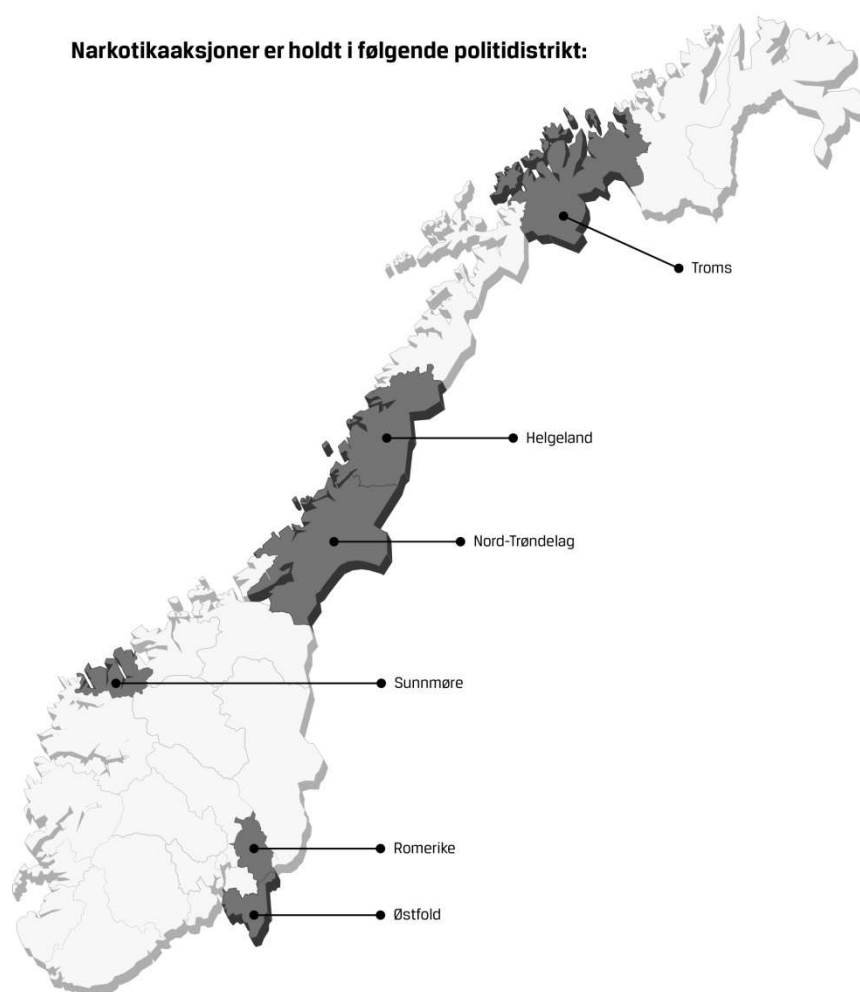
Prosjektet inneholder mange elementer av god samhandling, både internt i politiet, men også med andre kontrolltater og politimyndigheter i utlandet.

8.7 NARKOTIKAAKSJONER I 2013

Oslo politidistrikt fikk i 2013 tildelt midler til bruk ved bistand til narkotikaaksjoner i politidistriktene. Intensjonen med tildelingen er at Oslo politidistrikt, med sin spisskompetanse innenfor fagfeltet, skal formidle dette i form av en kortvarig innsats i samarbeid med de aktuelle politidistriktene. Metodebruk og kompetanseoverføring er viktige elementer i disse satsningene. Midlene fordeles mellom Oslo politidistrikt og distriktene som mottar bistand.

Politidistriktene som fikk bistand fra Oslo politidistrikt i 2013, var:

- Helgeland
- Østfold
- Nord-Trøndelag
- Romerike
- Sunnmøre
- Troms

I 2013 har Oslo politidistrikt med sin bistand fokusert på kompetanseoverføring innen blant annet informantvirksomhet, infiltrasjon, sivil tilnærming og skjellig grunn til mistanke.

Troms politidistrikt hadde planlagt en forebyggende aksjon med bruk av narkotikahund på en skole. Som følge av den uavklarte juridiske situasjonen knyttet til slike aksjoner valgte man å avlyse denne aksjonen.

De enkelte aksjonene er blitt evaluert, både lokalt og av Oslo politidistrikt. Den generelle tilbakemeldingen er at disse tiltakene er positive for distriktene siden de får ny og oppdatert kompetanse innen metodikk og gjennomføring av narkotikaaksjoner lokalt. Dessuten skaper aksjonene økt motivasjon hos tjenestemennene i distriktene.

I forbindelse med aksjonene ble det pågrepet 227 personer, blant annet flere unge førstegangsregistrerte som blir fulgt opp med adekvate tiltak, og det ble tatt beslag i et betydelig kvantum ulike typer narkotika samt flere våpen.

9. INSTRUKS AV 1. MAI 2013 FOR SAMORDNINGSORGANET

Instruks for Samordningsorganet for bekjempelse av alvorlig, organisert, distrikts- og grenseoverskridende kriminalitet

1. Formål

Samordningsorganets oppgave er å bidra til en styrking av politiets innsats mot alvorlig kriminalitet, ikke minst kriminalitet av organisert og grenseoverskridende karakter.

2. Sammensetning

Samordningsorganet består av fire faste medlemmer, og skal bestå av

- assisterende politidirektør
- assisterende riksadvokat
- Sjef Kripos
- politimesteren i Oslo

Medlemmene utpeker personlige stedfortrødere.

Når det vurderes som nødvendig eller hensiktsmessig, kan Samordningsorganet anmode Sjef Økokrim, Sjef Politiets sikkerhetstjeneste eller andre fra politiet eller påtalemyndigheten å møte for å redegjøre for eller drøfte aktuelle emner eller saksforhold.

Samordningsorganet skal ha regelmessige møter, og avgjør selv hyppigheten av disse. Det skal utarbeides et kort referat fra hvert møte.

3. Ledelse og sekretariat

Samordningsorganet ledes av assisterende politidirektør.

Samordningsorganet skal ha et sekretariat som forbereder, tilrettelegger og følger opp saker som behandles i organet. Sekretariatsfunksjonen ivaretas av Kripos. Sekretariatet kan i nødvendig grad anmode om bistand til sitt arbeid fra andre deler av politiet eller påtalemyndigheten.

4. Hovedoppgaver

For å bidra til styrking av politiets innsats mot alvorlig kriminalitet, herunder kriminalitet av organisert og grenseoverskridende karakter, skal Samordningsorganet

- a) Initiere igangsetting av etterforskning og kriminalitetsforbyggende tiltak.
- b) Bidra til at politiets innsats er hensiktsmessig organisert og koordinert.
- c) Tildole ekstraordinære ressurser som nevnt i pkt. 6.
- d) Arrangere møter med offentlige kontrolletater og næringslivet som nevnt i pkt. 7.
- e) Sørgje for at informasjon av betydning for politiets innsats mot alvorlig, organisert og grenseoverskridende kriminalitet blir formidlet på en hensiktsmessig måte.

5. Beslutningskompetanse

Oppgavene som nevnt i pkt. 4 hører under Samordningsorganet som organ. Andre beslutninger treffes av assisterende politidirektør og assisterende riksadvokat ut fra den myndighet de har i henhold til sin ordinære funksjon, iakttatt regulære ansvarsforhold og myndighetsutøvelse i politiet og påtalemyndigheten.

6. Tildeling av ressurser

Ressursmessig støtte til politimester tildeles i tråd med formålet. Etterforskingens kompleksitet, herunder hvor ressurs- og kostnadskrevende den er, og den alminnelige budsjettsituasjonen i aktuelle politidistrikt, er momenter ved vurderingen av om støtte skal gis. Tilsvarende gjelder hvor politimesteren har påtatt seg, eller er blitt pålagt, sentralisert etterforskningsoppdrag.

Det kan også gis ressursmessig støtte til kriminalitetsforebyggende tiltak som ikke er av etterforskningsmessig karakter innenfor alvorlig, organisert og grenseoverskridende kriminalitet.

Samordningsorganet skal påse at det enkelte etterforskningsprosjekt der det gis ressursmessig støtte, har tilstrekkelig plan, ledelse og fremdrift.

7. Møter med kontrollorgan og næringsliv

Samordningsorganet skal årlig invitere representanter for offentlige kontrolltater til drøfting av behov og målsetting for samarbeid mellom etatene innenfor området alvorlig, organisert og grenseoverskridende kriminalitet.

Samordningsorganet skal årlig også invitere representanter for sentrale næringslivsorganer til drøfting av behov og målsetting for samarbeid mellom politiet og næringslivet innenfor ovennevnte kriminalitetsområde.

Etter behov deltar politidirektøren og riksadvokaten i denne type møter.

8. Hastesaker

I saker som krever raske beslutninger, og hvor det ikke er praktisk mulig å samle Samordningsorganets medlemmer, kan dette gjøres ved direkte kontakt mellom medlemmene.

Sekretariatet er ansvarlig for nødvendig skriftlighet og notoritet over slike beslutninger.

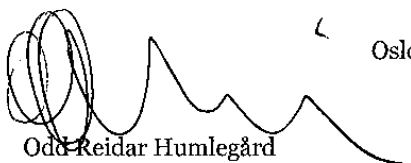
9. Årsrapport

Samordningsorganet utarbeider årsrapport. Rapporten skal søkes utformet slik at den også gir grunnlag for politikktutforming innenfor området alvorlig, organisert og grenseoverskridende kriminalitet. Rapporten sendes Justis- og beredskapsdepartementet.

10. Ikrafttredelse

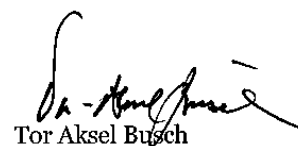
Instruksen, som er utarbeidet av politidirektøren og riksadvokaten i felleskap, trer i kraft fra 1. mai 2013. Instruksen er godkjent av Justis- og beredskapsdepartementet.

Ved ikrafttredelsen opphører instruks for Samordningsorganet av 12. mai 2010.

Oslo, 1. mai 2013

Odd Reidar Humlegård

Tor Aksel Busch

DIVERSE NOTATER :

POLITIET

**SAMORDNINGSORGANETS
SEKRETARIAT**

Telefon 23 20 86 00
Brynsalléen 6
Postboks 8163 Dep, 0034 Oslo